

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen. Koulutusta alle 18-vuotiaalle opiskelijalle suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus 88 opintopistettä.

Opiskelijat ja ylioppilastutkinto

Vuonna 2022 lukiokoulutuksessa oli 108 192 lukion oppimäärää suorittavaa opiskelijaa. Aikuisten oppimäärää suorittavien määrä oli 6 309. Aineopintoja suoritti 7362 henkilöä. Uusien opiskelijoiden määrä oli 37 530. Naisten lukumäärä kaikista opiskelijoista oli 62 961 ja uusista opiskelijoista 21 759.

Kevään 2023 yhteishaussa lukioihin haki ensisijaisesti 35 180 hakijaa, mikä oli noin 800 enemmän kuin viime vuonna. Kaikista perusopetuksen päättävistä hakijoista 54 % haki ensisijaisesti lukioon. Koko maassa oli tarjolla noin 39 250 lukiopaikkaa, joista noin 2 760 on ruotsinkielisissä koulutuksissa.

Ensisijaisten hakijoiden määrä ylitti aloituspaikkojen määrän 77 lukiossa ja alitti 264 lukiossa. Ensisijaiset paikat ja hakijat menivät tasan 5 lukiossa. Alle 50 hakijaa oli 164 lukioon ja alle 10 hakijaa 28 lukioon.

Ylioppilastutkinnon suorittaneita vuonna 2022 oli yhteensä 31 717, joista naisia oli 18 191. Tutkinnon suorittajista ruotsi äidinkielenään kirjoittaneita oli 2 114.

Ylioppilastutkintoa suorittavan kokelaan on suoritettava viisi koetta, joihin sisältyy äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä kokelaan valinnan mukaan vähintään kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraassa kielessä ja reaaliaineessa järjestettävä koe. Hyväksytyn kokeen uusimiselle ei ole rajoitteita, hylätyn kokeen voi uusida tutkinnon suorittamisen aikana kolme kertaa ja tutkinnon suorittamisen jälkeen rajoituksetta.

Lukiokoulutuksen järjestäjät

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää lukiokoulutuksen koulutuksen järjestämisluvan. Lupien myöntämistä koskevan päätöksenteon yhteydessä ministeriön on varmistettava lukiokoulutuksen riittävä valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus.

Lukiokoulutuksen järjestäjiä on tällä hetkellä 268, joista kuntia on 217 ja yksityisiä koulutuksen järjestäjiä 35. Loput 16 lukiokoulutuksen järjestäjää ovat yliopistojen harjoittelukouluja ja kuntayhtymiä sekä valtion oppilaitoksia. Opiskelijamääriltään järjestäjät vaihtelevat huomattavasti. Pienimmällä koulutuksen järjestäjällä oli 18 opiskelijaa ja suurimmalla yli 9500 opiskelijaa vuonna 2021.

Järjestämislupa oikeuttaa järjestämään opetusta sekä nuorille että aikuisille, ellei luvassa tosin ole määrätty. Luvassa määrätään myös kieli, jolla opetus järjestetään, mahdollinen erityisen koulutustehtävä ja oikeus sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämiseen sekä muut mahdolliset ehdot.

Erityinen koulutustehtävä antaa oikeuden poiketa lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskevasta asetuksesta järjestämisluvassa päätetyllä tavoin. Erityinen koulutustehtävä voi olla esimerkiksi

jonkin oppiaineen tai aineiden erityinen painotus kuten musiikki, kuvataide, urheilu, vieraskielinen opetus tai International Baccalaureate -opetus. Erityisen koulutustehtävän lupia on myönnetty 71 kappaletta 37 koulutuksen järjestäjälle. Kaikkiaan noin 9200 opiskelijaa opiskelee erityisen koulutustehtävän mukaisesti. Valtakunnallinen kehittämistehtävä on myönnetty 11 lukiolle, joilla on velvollisuus kehittää ja levittää painotukseensa liittyviä pedagogiikan, toimintakulttuurin ja oppimisympäristön hyviä malleja ja käytänteitä.

Rahoitus:

Lukiokoulutuksen rahoitus vuonna 2023 on noin 800 miljoonaa euroa. Lukiokoulutusta rahoitetaan valtionosuusrahoituksella. Lukiokoulutuksen rahoituksesta kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 52 prosenttia ja valtion 48 prosenttia.

Yksittäisen koulutuksen järjestäjän rahoituksen laskentaperusteina ovat lukiokoulutuksen järjestäjälle määriteltävä opiskelijakohtainen yksikköhinta sekä lukiokoulutuksen järjestäjän opiskelijamäärä. Keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2023 oli 7 630,82 euroa opiskelijaa kohden. Keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennetään vuosittain 996,13 euroa.

Yksikköhintaa korotetaan, jos koulutuksen järjestäjän opiskelijoiden lukumäärä on alle 200 ja toisen kerran, jos se on alle 60 opiskelijaa. Tämä menettely muodostaa ns. pienten lukiodien lisän. Pienillä koulutuksen järjestäjillä yksikkökustannukset nousevat huomattavasti. Yksikkökustannus oli keskimäärin noin 5 000 euroa suurempi niillä koulutuksen järjestäjillä, joiden opiskelijamäärä oli alle 200 kuin niillä, joiden opiskelijamäärä oli yli 200.

Vuonna 2023 korotetun yksikköhinnan sai 162 yhteensä 268 koulutuksen järjestäjistä. Alle 60 opiskelijaa on 52 lukiokoulutuksen järjestäjällä ja 61-200 opiskelijaa yhteensä 101 koulutuksen järjestäjällä. Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä tukee nykyisen järjestäjä rakenteen ylläpitämistä

Koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa voidaan korottaa myös erityisen koulutustehtävän perusteella ja/tai muusta erityisestä syystä (harkinnanvarainen korotus). Lukiokoulutuksen kokonaisrahoituksesta kohdennetaan 1,44 prosenttia lukion erityisen koulutustehtävän lisärahoitusta ja niihin mahdollisesti liittyvien valtakunnallisten kehittämistehtävien järjestämiseen. Erityisen koulutustehtävän rahoituksen suuruus oli vuonna 2023 noin 13 miljoonaa euroa.